

PODAĆ SIĘ (100) *vb pf*

się (56), się (43), bez się (1).

o oraz a jasne.

inf podać się (20). ◇ *fut* 2 sg podasz się (1). ◇ 3 sg podą się (12). ◇ 1 pl podamy się (1). ◇ 3 pl podadzą się (1). ◇ *praet* 1 sg m podąłem się, -m się podął (3). *f* -m się podała (1). ◇ 2 sg m -ś się podął (2). *f* -ś się podała (1). ◇ 3 sg m podął się (16). *f* podała się (4). *n* podało się (7) [w tym: *MycPrz* I [D]v, *LatHar* 121 *może impers od PODAĆ*]. ◇ 2 pl m pers -ście się podali (2). ◇ 3 pl m pers podali się (11). *subst* podały się (4). ◇ [2 du m pers -sta się podała.] ◇ *plusq* 2 sg m -ś był się podął (1). ◇ 3 pl *subst* były się podały (2). ◇ *imp* 1 pl podajmy się (1). ◇ 2 pl podajcie się (3). ◇ *con* 3 sg m by się podął (1). *f* by się podała (3). *n* by się podało (1). ◇ 3 pl m pers by się podali (1). ◇ *part praet act* podawszy się (1).

Składnia dopełnienia sprawcy w funkcji biernej: podać się od kogo (1).

Sł stp s.v. podać, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w. s.v. podać.

1. Przyjąć zależność; *tradere se HistAl, Vulg, Cn; dare manus (manum) PolAnt, Mącz, Cn; dare se Mącz, Modrz, Cu; commendare se, conferre se, devovere se, permittere sese Mącz; abire a. ire sub iugum, accipere frenum a. iugum, addicere se, concedere se in deditioem a. in ditionem a. in ius, dedere manus, dedere se (in arbitratum a. in ditionem), dicere se in clientelam, emancipare se, facere, deditioem, permittere fidei, subicere se (sub potestatem), subire a. venire in deditioem, subiugari, succumbere Cn* (69) :

a. Przyjąć zwierzchnictwo, poddać się władzy (27) :

α. W dziedzinie polityczno-militarnej (23) :

podać się komu, czemu (3): *StryjKron* 662; A to fie ma rozumieć o tych powiátách/ które fie były Zygmuntowi Auguřtowi [...] podály. *SarnStat* 1206. *Cf* »łasce się podać«.

Zwrot: »łasce [czyjej] się podać« (1): [z listu sułtana tureckiego] y then mařfaralŕky [chan] mey lařcze řfie podal. y czolem vderzil. *MetrKor* 46/47v.

αα. Skapitulować; *dare a. porrigere herbam, submittere arma Cn* (20) : *BibRadz Ier* 50/15; *BielKron* 208; *Mącz* 209a, 350d; Ktory Hetman pánie Myřzkowłki w.m. fie lepřzy widzi/ ow li ktory řtáwi bitwę/ á będąc w niebeřpieczeńřtwie/ iednák wygra: czy ow ktory odiąwřzy řię nieprzyacielowi/ przywiedzie go rozumem/ á fortyłmi ktemu/ iż fie bez bitwy podać muři. *GórnDworz* Fř6, Aa8v; *StryjKron* 502.

podać się komu (12): *BielKron* 369v; Co drudzy Niemcy bacząc: wnet broń pomiotáli/ Bo łámi miedzy łobą zdráde być mniemáli/ Y podáli řię nářzym *StryjKron* 537, 627, 637. *Cf* *Zwroty*.

Zwroty: »dobrowolnie [komu] się podać« [szyk zmienny] (4): Nie było tho miáłto ktorebyřie řynom řřráelřkim dobrowolnie podáło [quae se traderet filiis Israel] *Leop Ios* 11/19; Potrway nam do řiodmego dnia iż wyprawiemy pořły do wřzech gránic řřráelřkich/ á iefli nas nikt nierátuie/ tedyć fie podamy dobrowolnie [egrediemur ad te] *BibRadz* 1.Reg 11/3; *StryjKron* 360, 757.

»podać się w łasce« (1): TEn [Bořdan wojewoda wołoski] fie rzućil řwá mocá ná tho pánřtwo zacne/ Ale přętkie karánie wzyáł od Krolá znáczne. [...] Potym fie vpámieřtał á podał řie w łářkę *PaprPan* Ee4v.

»podać się [komu] w pokorę« (1): A tak potym Gázeńczycy podáli fię mu [Jonatanowi] w pokorę [Et rogaverunt qui de Gaza Ionathan] BibRadz 1.Mach 11/62.

»podać się [komu] w potuł« = upokorzyć się (1): żaden/ który ieno nie chciał/ nie podał fie im wpotuł OrzJan 28.

»[komu] po woli podać się« (1): Prętkoby go doštáli by im thák powoli/ Podał fie mężny Bukay PaprPan P4.

W przeni (1) :

Zwrot: »podać się [komu] w ręce« (1): Támmus Niemiec/ wielki kochánek Cefarłki/ podał mu fię wręce. SkarŻyw 573.

β. W dziedzinie religijnej [komu, czemu] (4) : Hifpánłkie kościoły podały fie Papieżowi. KrowObr Rr3v, Qq4; CzechEp 253.

W przeni (1) :

Zwrot: »podać się w jarzmo [komu]« (1): Y podáli fye [lud] w iárzmo Báál Phegorowi/ Y palili ofiáry zdechłemu trupowi. KochPs 161.

b. Podporządkować się indywidualnie (42) :

α. Powierzyć się w obronę itp. (18) : Permittere sese, podać fie. Mącz 226c.

podać się do kogo w co (1): ON Wálentynianow cny Hetman Eccius/ Táłke Iuftinianow też Belefárius/ Mogliby fie do náłznych tu w ćwiczenie podać PaprPan S2.

podać się komu w co (5): Devovere se alicuius amicitiae, Podać fie komu w przyażń. Mącz 508a. Cf Zwroty.

podać się ku czemu (1): Iezu ienżes łę [!] miłóciwie podał khu kołifaniu na łtare łokcie łprawiedliwe⁸⁰ Symeona. TarDuch B.

Zwroty: »podać się w obronę« [w tym: komu (3)] = commendare se a. conferre se in clientelam et fidem, confugere Mącz [szyk zmienny] (4): Mącz 57b, 126a, 138d; Ale mu záłię ty Zamki Krol wrocił w dożywotne vżywánie/ gdy mu fię z żoną y z dziećmi w obronę łkutecznie podał StryjKron 582.

»podać się w opiekę, na opiekę« [w tym: komu (2)] = commendare se a. conferre se in clientelam et fidem Mącz (2:1): BielKron 346v; Patri se commendavit in clientelam et fidem, Podála fie oycu w opiekę y w obronę. Mącz 57b, 126a.

αα. Bogu [w tym: komu, czemu (8)] (9) : BibRadz *4; SkarJedn 332; podzmy vpádnem do nog Abrámiulzá/ á podáymy fię náuce iego/ y Bogu iego. SkarŻyw [236].

podać się w co (5): Tobie gdym fię ia moy Pánie/ podał w tve opátrowánie/ á tobie gdym fię poruczył/ thys moy grzech wtył precz zárucił. ArtKanc P19. Cf Zwroty.

Zwroty: »podać się w moc« (1): iáko žiemiá wielka/ Poda fye pánu w moc kráiná wšelka. KochPs 32.

»podać się w opiekę« [szyk zmienny] (2): RejZwierc 202; Kto fye w opiekę poda pánu fwému/ A całym prawie łercem vfa iemu/ Smiele rzéc może: mam obrońcę bogá KochPs 138.

»podać się w posłuszeństwo« (1): Kto tedy temu vprzeymie wierzy/ iákož fie iuž ten włytek nie ma podać w połłuszeństwo woley Pána Kriřtułowej RejPosWstaw [21³].

W przeni (1) :

Zwrot: »podać się pod rękę bożą« (1): podaycie fię pod rękę Bożą. *SkarJedn* 333.

β. *Wydać się na męki, w niewolę itp.* [w tym: komu (7)] (12) :

podać się ku czemu (1): Iezu ktoris ku tako gorzkiey męcze za zbawienie grzeźnych dobrowolnieź fię podał. *TarDuch* Cv.

podać się na co (2): A ná ono fię wieczne więzienie chętnie dla Páná Chrytufa podała [św. *Eufrozyna*] *SkarŻyw* 14. Cf »podać się na śmierć«.

Zwroty: »dobrowolnie się podać« [szyk zmienny] (4): *TarDuch* Cv; I co może być profłszego [...] / iedno przepowiadać [...]. Iż [Pan *Krystus*] fię dobrowolnie nieprzyacięłom ſwoim podał *KrowObr* 49v; *Mqcz* 177b, [305]d.

»w kaźń się podać« (1): Dabis ei ultro supplicium. Dobrowolnie fię yey w kaźń podafz/ Będźiefz o łáskę proſił. *Mqcz* [305]d.

»podać się na śmierć« (1): Dare iugulum, Wyciągnąć fziyę álbo podać fię dobrowolnie ná śmierć. *Mqcz* 177b.

W przeni (3) :

Zwrot: »podać się w ręce« [w tym: czyje (2)] [szyk zmienny] (3): WEyrzy profłmy panie na tę czeładz twoię/ za którą pan nałz Iezus Krytus nie wąpił fię podać w ręczę winnych i krziżową podięć mękę *TarDuch* D2; *SkarŻyw* 273; *NiemObr* 106.

Przeni (4) :

a) *O niewoli szatańskiej* (2) :

Zwroty: »w moc się podać« (1): Włzakze iednak vprzyimięm gwałtem wolei Bożyi mieſca niedál/ iako ſię trudno temu vhamować/ który ſię rás Diabłu w moc okrutną podá *MurzHist* D2.

»w niewolą się podać« = *tradere se a. dicare se in servitute* Cn (1): oto fię ſtáwię oczom Bołkiego máieftatu twego/ ia on niepráwoſci y rozliczney złoſci pełny grzeźnik/ którym [...] zgrzeźzył: [...] Dyabłu fię w niewolą podafłzy *LatHar* 144.

b) *O Chrystusie wobec człowieka* (2) : nic fię nie lę kay/ chocia y czuiefz ná ſumnieniu ſwoim iżeſ grzeźnik/ áby ten Pan twoy thobie fię podać nie miał *RejPos* 148.

Zwrot: »wszytkiego się [= całego siebie] podać« (1): Záprawdę w tey mierze chce Pan Bog z niewymownego miłofierdzya á dobroci ſwoiey nam fię wſzythkyego podać *RejPosRozpr* b3.

γ. *Przyjęć jakiś sposób postępowania, podporządkować się wartościom; przeni* (6) :

podać się czemu (3): *GórniDworz* Llv; Te to zdrádne práktyki [*Polska*] ku ſobie przyięłá. Ktorem práwie z włzech ſtanow wiele fię podáło *MycPrz* I B3. Cf »w moc się podać«.

podać się w co (3): Sftáliſcie fię poſłufzni z fercá temu kłztałtowi náuki/ w którąſcie fię podáli. *WujNT* 520. Cf *Zwroty*.

podać się pod co (1): A chwałá Bogu że bywłzy niewolnikámi grzechu/ iednákeſcie wſłucháli z fercá tego ſpoſobu náuki pod któryſcie fię podáli. *WujNT Rom* 6/17.

Zwroty: »w moc [czemu] się podać« (1): gdyż wiemy/ że pan Bóg ſam w Sákrámencięch ſprawcá ięft/ y ſłowu ſwoięmu w moc ſye podał. *BiałKat* 323v.

»podać się w posłuszeństwo [czemu a. czego]« (1): Napomina nieumieiętne áby iey [mądroſci] ſzukáli/ á iżby fię podáli w poſłufzeńſtwo iey. *BibRadz Eccli* 51 arg.

δ. Stać się posłusznym, uległym [komu] (5) : Iedno Alexándrowi Bucephał sie podał *WierKróc* A2.

Zwroty: »w moc się podać« (2): Iełtci záprawdě v Dworu bárzo wiele tákich ludzi/ ktorzi przyrodzenie czyie bárzo dobrze wyrozumiewáią: á kto fię im w moc podá [*qui se illis dedisset*]/ bárzo fnádnie iego obyczáie wyćwiczą *ModrzBaz* 12v; *PudłFr* 69.

»podać się na wolą« (1): Iam sie złośliwému Podála ná wolą wżytká człówiekowi złému. *GosłCast* 61.

Przen (1) : nie vtrapi oná [*Wenera*] Nikogo, iedno tego kto fię iey sam poda *CiekPotr* 17.

ε. O kobiecie: oddać się mężczyźnie [komu] (1) : Pátrząc ták ná nię [*Olimpię*] krol Filip rzekł iey/ komus sie Olimpia podáká zgrzeżyłás y nie zgrzeżyłás/ ábowiemes gwałt od bogá popádłá *HistAl* A5.

2. Znaleźć się w jakiejś sytuacji, popaść, narazić się; dare se PolAnt; praeberere se Modrz (9) :

podać się komu (2): *ModrzBaz* 58; Przez pięć lat tám będąc [!] [św. *Wojciech*]: wżytkim fię wdzięcznością obyczáiw fwych w miłość podał *SkarŻyw* 354.

podać się ku czemu (2): ACh wieczny Pánie obrońco [!] łáfkáwy/ ty widziłz teras w náfzym Pánítwie ípráwy/ ktore tym czáfem iuz ośirociáło/ ku vpaku [!] podáło. *MycPrz* I [A3]; Záíte iełt to rzecz człówieká głupiego á liebie máło znáiącego/ mieć ferce przeciwko drugim wyniosłe/ ktore iákoby okno otworzywży/ poda fię im tákże wzaiem ku wzgárdzie y ku pośmiewítku *ModrzBaz* 58.

podać się na co (2): W rołkózách leżą [złi ludzie]/ ná to fye podáli/ By ieno woli fwéy dofyć dżiááli. *KochPs* 107; *LatHar* 277.

podać się w co (5): *BibRadz* *4, 1.*Mach* 14/29; A nákoniec tę trudność twoię/ w ktorás sie był podał/ miáło zá cię záłtąpić [*plemię*]/ á onę niewolą twą ná fię wzyąc *RejPos* 179; *RejZwierc* 53v; *SkarŻyw* 354; [[*Aleksander*] fskoro fię w pychę podniozł/ á w opíłtwo podał/ [...] tedy nátychmiáł márnne zginął *WerReguła* 89].

3. Ruszyć w którąś stronę, udać się, pójść (3) :

podać się ku komu (1): Ku mnie wżyfcy fye podaycie/ A ípráwy pánkie poznaycie *KochPs* 94.

Zwrot: »podać się nazad, na wstecz« = *cofnąć się* (1:1): Widząc to pogáni iz poczęli być przewyciężáni podáli sie ná zád [*fugae praesidium petierunt*] *HistAl* E4v; Rozgniewany Herkules/ vdał fię w też tropy. Lecż obaczył iz ścięgná [= *ślady*] podály fię ná wítecz: A kopytá bydlęce pozły od gory precż. *KlonWor* 23.

4. Przyjąć lub postawić jakieś warunki (2) :

podać się na co (1): choć ia mam condycye podane, y postanowione, na ktorem się podał miedzy innemi ze poczciwość moia y zdrowie mabydz zachowana *ActReg* 16.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Gdy mu [*królowi angielskiemu*] rozradzáli iego ten vporny gniew pánowie Rádni/ vkázuiąc to być złým przykłádem: do tego sie podał/ áby ze wżytkiey licżby Miefzczánow/ fześć namožnieyfzych/ bofo/ głowę niezákrythą máiąc/ [...] pod iego moc y wolą byli poddáni. *Phil* D.

5. Podjąć się jakiegoś działania (2) :

podać się do czego (1): iz wżytkie chrześcijány/ czynią [*luteranowie*] iednáko kápłany y ták męfzczyźnie dopuľczáią wolno/ iáko y biálymgłowam vczyć/ kázác/ Sákrámentá [...] ípráwowác/ kto fię iedno śmie do tego podác bez żadnego powołánia/ bez żadnego pośłánia *ReszPrz* 43.

podać się na co (1): A profzę was bráćia/ znaćie dom Stephany y Fortunatá iż [...] fię podáli ná poługowanie świętym [*in ministerium sanctorum ordinaverunt se ipsos*] *WujNT 1.Cor 16/15*.

6. Wystawić się, wysunąć się (1) : Zalie gdyby fię przydało iżby telko iednę rękę podało dziecię [*rodzące się*] [...] / á gdy fię tak vkaże/ tedy ie [*ramię*] odciąć od ciała z oną ręką. Takiełz mułi czynić gdyby obie ręcze, Iedna noga albo obie z ciałem fię podały/ á na łwe miełthcze nie mogły być wroczone *FalZioł V 34*.

7. [Okazać się [jaki]]: trzebá ie [*gałzki*] też podpieraním y przywiewzowaním znienáglá náwodzić/ áże moc wezmą ku gorze/ zwłálczá te ktore się ku temu nagodnieyłze podádzą *Cresc 1571 375*.]

8. Frazy i zwroty w różnych znaczeniach (4) :

[»podał się czas« = *nadarzyła się okazja*: Sprawiedliwa przedsię praca [...]: nie w ten czas na świat fię rodzi, kiedy człowiek ná to godzi, iedno áż czas temu przydzie. Podał fię czas, podála y dróga *CerGór przedm 6*.]

»podała się droga« [*w tym: do czego (2), komu (1)*] = *nadarzyła się okazja; occasio dabatur a. praebebatur* *Modrz [szyk zmienny] (2)*: Bo ieliby on wykład mieyłce miał/ tedyby fię Pánom łákomym podála do tego drogá/ áby poddáne łupili ktorychby máiętność pośieść chćieli. *ModrzBaz 99v, 92v; [CorfusDocum 298; CerGór przedm 6]*.

»jako się czas poda« = *odpowiednio do sytuacji; offerente se opportunitate* *JanStat (2)*: áby wedle załług y dziéłności káždého [*kanclerza i podkanclerzego*]/ nam to było wolno/ iáko fię czas poda/ y tudziéłz Rzeczypospolitéy będzie pożyteczno/ káždého z nich ná wyszy łtan y opátrzenie wyszé podnieźć *SarnStat 323 [idem] 942*.

[»w stan małżeński się podać«: Gdyżeś ta [*lege: gdyżeśta*] fię/ oboie wten łtan małżensky podała/ wymię Boże/ tedy posłuchaita napierwei przykazania Bożego *UstKościel 170*.]

9. W funkcji biernej! *Zostać podanym do wiadomości (9)* : A iż się podála znákomitha przyczyná podać to/ iáko łowo duch/ rozmáicie się rozumie w piłmie: tedy podam krotko *GrzegŚm 54*.

podać się do czego (1): tedy dołkonále nie łtanowić/ áni do wzywánia ták łtátecznie podać łye niemogło: áby nie co wiek/ á fnać nie co dzień/ w onychże łámych rzeczách/ odmiáná/ á różny do wzywánia łpofob/ nie musiał być łzukan. *Oczko 2*.

podać się komu (2): wczem wedlye powynowacztwa thwego przeczywko nam a wedlye thego yakocz łzye rzeczi podadza. zachowiwacz łzye bendzyełz. *LibLeg 11/174v; CzechEp 18*.

podać się między kogo (2): (*nagł*) Do tego co czedł. (-) ROzmie^m że nie káždemu będzie fię to zdáło/ Co fię tu między bráćią kroćiuchno podáło. *MycPrz I [D]v; KlonŻal A2*.

podać się o czym (1): okrom tego coć fię w Kánoniech Apołtolłkich/ ábo o święćiech *can: 68*. ábo o Młzey S. *can: 9*. ábo o Pośćiech *can: 13.20. et 68*. podáło: niechćiey iármá tego zbáwiennego z siebie łkládác *LatHar 121*.

Zwrot: »na piłmie się podać« (1): ROzumieiac to Miłościwy pánie Wiślicki/ iż Spráwá káżda która iedno ná pewnych á niepochybnych przyczynách/ vgruntowaná/ álbo theż iednołtáyną Experiencyą ieft doświadczoná/ może łye thák ná Piłmie podać [...]: tedim téż tho wziął był przed się *Strum A2*.

a. Ukazać się drukiem (1) : OZnáymuię káždemu/ [...] iż Státut Polłki w druk wychodzi [...]. Bo wypifowác ták wiele Exemplarzow/ iáko wiele ieft Powiátow/ kofzt wielki [...]. Ale kiedy łye

ták [tj. *drukiem*] poda/ tedy śnádniey y wolno będzie tym ktorzy fye z tym rozumieią korrigowác *SarnStat* *8.

*** *Bez wystarczającego kontekstu (1)* : Exto [...] Emineo, supersum, appareo, consto, sum –
IeŃtem przedrękamy, podałem fie, wirośłem. *Calep* 398a.

Synonimy: **1.b.α.** *powierzyć się*; **3.** *pość, ruszyć, ruszyć się*; **4.** *zgodzić się*; **5.** *podjąć się*; **7.** *okazać się, pokazać się*.

Formacje współrdzenne cf 1. **DAĆ SIĘ**.

KW, MM